De Verenigde Deelstaten van Amerika

Barack Obama, de Tea Party-beweging en het confederaal réveil

Essay door Vincent De Roeck

Het is donderdagochtend 9 april 2009. Rick Perry, de populaire Republikeinse gouverneur van Texas, verspreidt een persbericht waarin hij in niet mis te verstane bewoordingen een soevereiniteitswet in het deelstaatparlement ondersteunt. “De federale overheid is door haar grootte en bemoeizucht een onderdrukker geworden van de rechten van de deelstaten,” aldus Rick Perry. “Enkel een strikte interpretatie van de Amerikaanse Grondwet kan de deelstaten bevrijden van federale overregulering.”

Met deze woorden ontketende Rick Perry een kettingreactie die in geen tijd naar alle Amerikaanse deelstaten zou overslagen en het thema van deelstaatrechten opnieuw hoog op de maatschappelijke agenda zou plaatsen. Gouverneur Perry zette de toon. Hij was eerder klankkast dan ingenieur, maar wist op meesterlijke wijze een buikgevoel in de Amerikaanse samenleving te capteren en lag zo aan de basis van een ware volksbeweging die later beter bekend zou worden als de *Tea Party*-beweging.

Verwekt in vrijheid

De Verenigde Staten van Amerika werden gesticht in 1776 toen dertien Britse koloniën hun moederland vaarwel zeiden en na een lange onafhankelijkheidsstrijd hun secessie konden veiligstellen. De *Founding Fathers* wilden alles in het werk stellen om een tiranniek centraal bewind naar de toekomst toe te vermijden. In 1781 zag het allereerste Amerikaanse handvest, de zogenaamde *Articles of Confederation*, het licht, en in 1788 zou de definitieve Amerikaanse Grondwet in voege treden.

Onder impuls van de *Federalist Papers*, een serie invloedrijke politieke pamfletten, van James Madison, John Jay en Alexander Hamilton werd de idee van een losse confederatie vervangen door dat van een sterkere federatie. Vooral de lokale besturen, en in mindere mate ook de deelstaten, moesten hun macht afstaan aan de federale overheid. Thomas Jefferson, Patrick Henry en George Mason, om maar enkele tegenstanders te noemen, kantten zich sterk tegen deze evolutie, maar moesten uiteindelijk in het stof bijten. Het moderne Amerika met alle structuren die we ook vandaag nog kennen, was geboren.

In 1791 kreeg de Amerikaanse Grondwet er een eerste serie van twaalf amendementen bij. Deze *Bill of Rights* was grotendeels ontsproten uit de ideeën van de antifederalisten. Toch werden deze twaalf amendementen door hen niet gesteund. Thomas Jefferson en de anderen waren immers van oordeel dat de opgesomde rechten en vrijheden niet door een federale overheid toegekend konden worden maar dat zij gewoon in de natuur bestonden en dat deze vrijheden minder waarde zouden hebben eens ze in een vergankelijk document neergeschreven zouden zijn. Jefferson kreeg uiteindelijk gelijk.

Drang naar centralisering

Onder impuls van de *Federalist Party*, een politieke partij die in de eerste helft van de 19de eeuw opkwam voor alsmaar verdere machtscentralisering, en machtshongerige presidenten zoals een John Adams gleden de Verenigde Staten meer en meer af naar een gecentraliseerd staatsmodel. Eerst was er het *Dual Federalism* waarbij alle politieke niveaus macht moesten afstaan aan de deelstaten en de federale overheid. Nadien volgde de socialistische *New Deal*-politiek van Franklin Delano Roosevelt die de almacht van de federale overheid verder accentueerde en ook na WO-II weelderig bleef tieren. Met Roosevelt - en later met John Fitzgerald Kennedy die als eerste en enige Amerikaanse president ooit het nationale leger geweld liet gebruiken tegen de deelstaten - was het hek pas echt van de dam.

Uiteindelijk bleef het wachten tot 1981 alvorens het debat weer in het voordeel van de deelstaten begon te kantelen. Ronald Wilson Reagan introduceerde de term *New Federalism* en predikte de devolutie en decentralisatie van overheidsmacht. Reagan herstelde, althans toch in woorden, de ware betekenis van het Tiende Amendement van de Amerikaanse Grondwet. Dit artikel luidt als volgt: “De bevoegdheden die door deze Grondwet niet expliciet aan de federale overheid toevertrouwd zijn en niet expliciet verboden zijn aan de deelstaten, moeten door de deelstaten of door het Volk uitgeoefend worden.”

Onder Ronald Reagan werden de deelstaten opnieuw het centrum van de politieke macht. Jammer genoeg zou ook dit deel van de Reaganrevolutie de tand des tijds niet doorstaan. De grondstroom zou wel aanwezig blijven, maar een politieke vertaling van deze ideeën zou er niet komen. Net integendeel. Bill Clinton zou de VS onderwerpen aan de grillen van de Verenigde Naties en het internationalisme. George W. Bush zou het leger onder centraal gezag brengen en de burgerrechten met de voeten treden. Barack Obama zou de deelstaten een peperduur gezondheidsplan door de strot duwen.

Geen unitaire Leviathan

Wie vandaag vanuit Europa naar de Verenigde Staten kijkt, mag dan misschien wel een homogene unitaire moloch denken te zien, maar dat is een illusie. Europeanen maken de intellectuele fout om hun eigen staatsstructuren naar de andere kant van de Atlantische Oceaan te projecteren en er blindelings van uit te gaan dat het daar allemaal ook maar zo moet lopen. Natuurlijk is niets minder waar. De Verenigde Staten zijn immers geen federatie zoals België of Duitsland, en al helemaal geen unitaire staat zoals Frankrijk of Nederland. De Verenigde Staten lijken in vele opzichten op Zwitserland.

Naast de quasi-onafhankelijkheid inzake belastingen en regelgeving van de Amerikaanse deelstaten is het volgens mij de unanimiteitsvereiste op vlak van grondwetswijzigingen, internationale verdragen en omvangrijke overheidsprogramma's die de institutionele parallel tussen de VS en Zwitserland helemaal duidelijk maakt. De Verenigde Staten zijn natuurlijk veel meer dan een kopie van Zwitserland, maar er zijn meer gelijkenissen dan verschillen tussen de Alpenrepubliek en het *Land of the Free*. De VS zijn naar mijn weten trouwens ook de enige confederatie die net gecreëerd werd uit wantrouwen tegenover een federale overheid. Benjamin Franklin wist dat trouwens mooi te verwoorden toen hij gevraagd werd naar een juiste omschrijving van het Amerikaanse staatsmodel. *"A Republic, if you can keep it."*

Burgers hebben er stilaan genoeg van

Vandaag zien we in de Verenigde Staten echter opnieuw een tegenbeweging opstaan die de rechten van de deelstaten in ere wil herstellen. In Europa wordt over deze *Tea Party*-beweging doorgaans lacherig en gekscherend gedaan, maar dat is eerder ingegeven door onwetendheid en politieke partijdigheid dan door feiten en achtergrondkennis. Sarah Palin, de flamboyante maar controversiële oud-gouverneur van Alaska, is immers helemaal niet de grondlegger van deze beweging. Zij tracht de beweging inderdaad voor haar partijpolitieke ambities te strikken, maar meer is dat ook weer niet.

Dit jaar op CPAC, de grootste conservatieve rally van het jaar, waren het immers niet Mitt Romney of Sarah Palin die de show stalen, maar wel ene Ron Paul, een eigenzinnig libertarisch Congreslid uit Texas. Hij won er met vlag en wimpel de populariteitspeiling en hij was het die vorige maand in een officiële Rasmussenpeiling op 41% steun onder de bevolking kon rekenen, amper 1 procentpunt (!) minder dan president Barack Obama. Dus als we dan toch iemand moeten aanduiden als bezieler van de *Tea Party*-beweging, dan zijn het zeker Ron Paul en diens apolitiek *Campaign for Liberty*-netwerk.

De *Tea Party*'ers worden ook vaak onterecht met de Republikeinse Partij in verband gebracht. Het gaat hier wel degelijk om een louter *grassroots*-initiatief. De *Tea Party*'ers zijn daarbij ook helemaal geen

rechts-extremisten, racistische marginalen of clowneske Obamahaters. Het is een amalgaam van jonge en oude mensen, mannen en vrouwen, rijk en arm, blank en zwart. Je vindt ethisch conservatieven in hun rangen, en tegenstanders van *ObamaCare* en diens belastingsplannen, maar ook libertariërs die op de bres staan voor burgerrechten en zelfs ware verdedigers van de goudstandaard. Allemaal mensen die er stilaan genoeg van hebben en terugwillen naar de oude waarden van de Amerikaanse Republiek.

De geelrode *Gadsden*-vlag met de ratelslang is hun symbool geworden, *Regular Folks United* hun koepelorganisatie, *Fox News* hun huiszender, Glenn Beck en Andrew Napolitano hun talkshowhelden en *"Reset America"* hun wel zeer duidelijke slogan. Het gaat hier om gewone burgers die opnieuw opstaan tegen hun overheid en minder belastingen eisen, minder regels, meer decentralisatie, meer devolutie en een striktere interpretatie van de Amerikaanse Grondwet. Kortom: meer vrijheid.

Politici moeten volgen of verdwijnen

Het kon natuurlijk ook niet lang duren voordat deze volksbeweging, die miljoenen Amerikanen verspreid over het ganse land weet te enthousiasmeren en te mobiliseren, haar stempel op de politiek zou beginnen drukken. Scott Brown won totaal onverwachts de Senaatsverkiezing in Massachussetts. Rand Paul won tegen het partijestablishment in de GOP-voorverkiezing in Kentucky. Marco Rubio deed dat nog eens losjes over in Florida. En ook in andere staten zijn de *Tea Party*'ers aan de winnende hand.

Maar meer nog dan personen zijn het vooral de *Tea Party*-ideeën die hun weg naar het politieke debat vinden. Binnen het Amerikaanse leger zien we zo bijvoorbeeld de opkomst van de *Oath Keepers*. Dit zijn soldaten die hun eed van trouw opnieuw afleggen en daarbij plechtig verklaren de *Bill of Rights* altijd en overal te zullen respecteren, nooit geweld te zullen gebruiken tegen onschuldige Amerikaanse burgers, en nooit te zullen ingrijpen tegen de wil van de deelstaten in. Verder klinken er ook alsmaar luidere geluiden om de toenemende éénwereldpolitiek te stoppen, de Amerikaanse soldaten in het buitenland terug naar huis te halen en de fascistoïde anti-terreurmaatregelen te herevalueren.

Uw dienaar was erbij op de *Resource Bank*-meeting van 10 mei 2010 toen Ted Cruz, de gewezen advocaat-generaal van de staat Texas, het podium in Miami betrad en de zaal met honderden *Heritage Foundation*-sympathisanten in vuur en vlam wist te zetten. Cruz had de federale overheid maar liefst zeven maal voor het Hooggerechtshof gedaagd voor inbreuken tegen het Tiende Amendement en die zeven zaken allemaal gewonnen. Met trots en vreugde kondigde Ted Cruz die avond ook aan dat Texas, als vijftiende (!) staat, de gezondheidszorgwet van Barack Obama zou aanvechten.

Ondertussen hebben al zeven Amerikaanse deelstaten een souvereiniteitswet gestemd, hebben drie deelstaten het presidentiële gezag over de lokale reservisten herroepen en hebben vier deelstaten de federale wapenreguleringen verworpen. En ook in andere staten staan nog zulke maatregelen nog op de legislatieve agenda. Nullificatie is het nieuwe toverwoord voor antifederalisten geworden. Als het Hooggerechtshof het *nullification*-concept zou aanvaarden, zou de balans definitief overslagen naar de deelstaten en zullen zij voortaan elke federale wet of regel kunnen verwerpen of aanvaarden.

Conclusies voor België en Europa

De parallellen met België en Europa zijn natuurlijk moeilijk te trekken. Niet enkel ontberen wij een onafhankelijk gerechtshof dat de mogelijkheid heeft om de machtsverhouding tussen deelstaten en federale overheid te toetsen. Ook hebben wij geen Grondwet die onze klachten een juridische basis zou geven. Op Europees niveau is het geen haar beter. Daar zitten we, in afwezigheid van een volwaardige subsidiariteitsrechtbank zoals voorgesteld door de Duitse oud-president Roman Herzog, met een superbureaucratie in Luxemburg die er een eigen agenda op nahoudt. Het Europees Hof voor Justitie is door haar etatistische en dirigistische interpretatie van de Europese verdragen immers zelf de grote motor voor meer machtscentralisering en minder vrijheid voor deelstaten en mensen in Europa.

Als we van de Verenigde Staten dan toch iets zouden kunnen leren, is het zeker de vaststelling dat degelijke staatsstructuren noodzakelijk zijn om een correcte en dynamische machtsverdeling tussen het federale niveau en de deelstaten te kunnen hebben en houden. Een assertieve deelstaatregering is zeker ook een must, Maddens-doctrine of niet, maar zonder mondige kritische burgers die waakzaam blijven, hun ideeën durven verkondigen en actief hun rechten en vrijheden blijven verdedigen, zal ook dat een lege doos blijven. Of om het met de woorden van oud-opperrechter Louis Brandeis te zeggen: “Het belangrijkste politieke ambt is dat van gewoon burger.” En dat geldt zowel in de VS als bij ons.

Vincent De Roeck
Bestuurder LIBERA! vzw
Antwerpen, 15 juni 2010
Alle Rechten Voorbehouden

(Een verkorte versie van dit essay verscheen ook in het juli 2010-nummer van het maandblad “Doorbraak”)